

A genetikailag módosított élelmiszerek magyarországi megítélése

Budapesti Corvinus Egyetem
Élelmiszertudományi Kar

Konzulens:

Kasza Gyula
egyetemi adjunktus
Élelmiszeripari Gazdaságtan Tanszék

Készítette:

Sebestyén Edina
Budapesti Corvinus Egyetem
Élelmiszertudományi kar

Budapest
2009

ÖSSZEFOGLALÓ

A genetikailag módosított összetevők élelmiszeripari használatával kapcsolatban gyakoriak az indulatokkal teli viták, tudományos és közéleti összetűzések. A Budapesti Corvinus Egyetemen készült vizsgálatokból tudjuk, hogy bár a fogyasztók értékítélete nem egységes a biotechnológia élelmiszer-célú alkalmazásaival szemben, többségük kifejezetten idegenkedik GMO termékektől (bár ez csak egy befolyásoló tényező a sok közül). Munkám célja az volt, hogy feltárjam a hazai élelmiszeripar egyes szegmenseinek reakcióját az említett jelenséggel kapcsolatban. Ennek érdekében célul tűztem ki, hogy megismerjem a magyarországi gyártók GMO-kkal kapcsolatos vállalati politikáját; hogy használnak-e termékeikben génmódosított alapanyagot vagy sem; miért vagy miért nem használnak vagy nem használnak génmódosított alapanyagot; ha használnak, betartják-e a jelölési kötelezettséget; ha nem használnak, akkor hogyan próbálják meg garantálni illetve megőrizni termékeik GM-mentességét.

A vizsgálatom további célja az volt, hogy az interjúk során kapott eredményeket összehasonlítsam a magyar hatósági GMO vizsgálatok eredményeivel annak megállapítása érdekében, hogy a hatósági vizsgálatok eredményei igazolják-e a cégek deklarált tevékenységét.

Az interjúk végrehajtásának megkönnyítésére összeállítottam egy kérdőívet a legfontosabb kérdésekkel. Az interjúk lebonyolítására először az IFE-Foodapest kiállítást választottam, de várakozásaimmal ellentétben a 2007-ben megrendezett kiállítás jóval kevesebb kiállítót vonzott az egy évvel korábbihoz képest, ezért további telefonos megkereséseket kellett végezniem. Az interjúk eredményeit az OÉTI és az OMMI hatósági vizsgálatainak eredményeivel vettem össze.

Legnagyobb arányban húsipari, gabona- és takarmányforgalmazással foglalkozó cégeket kérdeztem GMO politikájukkal kapcsolatban. A megkérdezett élelmiszeripari cégek elmondásuk szerint nem használnak genetikailag módosított összetevőt. A kérdésre, hogy miért nem használnak GM alapanyagokat, a leggyakoribb válasz az volt, hogy a kereskedelmi partnerek és a fogyasztók igényei miatt. A GM-mentesség biztosítására leggyakrabban a beszállító cég által kiállított GM-mentességet igazoló dokumentum szolgál, ami azonban a hatóság szerint nem elégséges abban az esetben, ha a cég egy hatósági ellenőrzés során „fennakad a rostán”.

Az élelmiszeripari hatósági GMO vizsgálatok 2004 és 2006 között a szójatartalmú élelmiszerekre irányultak, és azokat egyre növekvő arányban végezték húsipari termékeken. A vizsgálatok azonban nem terjedtek ki egyéb génmódosított anyagok jelenlétének ellenőrzésére, például kukoricára. A minták átlagosan több mint harmada, 34%-a tartalmazott valamilyen mennyiségben génmódosított szóját, ezen belül a húsipari termékek esetében ez az arány még kedvezőtlenebb - 39%. A hatóság a 3 év során 9 olyan terméket talált a vizsgálatok alkalmával, mely 0,9%-nál nagyobb mennyiségben tartalmazott GM összetevőt, így mindenképpen jelölésköteles lett volna, azonban a terméken a jelölés hiányzott.

A megkérdezett takarmányipari cégek közül azok, amelyek szóját is tartalmazó takarmányt forgalmaznak, nem garantálják a GM-mentességet, és génmódosított szójaalapanyagot is felhasználnak, ennek legfőbb oka, hogy a GM szója körülbelül feleannyiba kerül és így a takarmányok gazdaságosabban előállíthatók. A kukoricát is felhasználó takarmánygyártó cégek nem számoltak be GM kukorica használatáról. Elmondásuk szerint a hatósági takarmányfelügyelők alaposan ellenőrzik tevékenységüket és a jelölési előírások betartását.

A takarmánygyártó és az állateledelgyártó cégek válaszait összehasonlítva azt tapasztaljuk, hogy a megkérdezett kedvtelésből tartott állatok számára eledelt gyártó cég esetében az tápok

minden esetben GMO-mentes alapanyagokból készülnek, a haszonállatoknak szánt szója tartalmú takarmányokhoz pedig majdnem minden esetben GM szóját is felhasználnak. Ennek legfőbb oka, hogy míg a boltok polcaira kerülő állateledeleken az esetleges jelölés sokat ronthat az eladási esélyeken, addig az állattenyésztőknek az eladásra szánt hústerméken már nem kell jelölniük azt, hogy az állatot GMO takarmánnyal etették, így annak használata nem rontja a piaci esélyeket.

A négy év takarmányipari vizsgálati eredményeit összesítve elmondható, hogy a minták 43%-a tartalmazott 0,1%-nál nagyobb mennyiségben GMO-t, ezen belül pedig 18% volt azon minták aránya, amely 0,9%-nál nagyobb mennyiségben tartalmazott módosított szervezetet, vagyis jelölésköteles. A legnagyobb mennyiségben a takarmánykeverékek tartalmaznak GMO-t, ezt követik a szójatakarmanysok, legkevésbé pedig a kukorica takarmányok érintettek a GMO kérdéskörben. Ennek legfőbb oka, hogy Magyarország nettó kukorica exportőr, és a magyar takarmány előállítók is feltehetőleg nagyobb arányban magyarországi kukoricát használnak fel, így az érvényben lévő moratórium biztosítja a GM-mentességet. Arról sajnos nem állt rendelkezésre információ, hogy a jelölésköteles minták hány százalékán volt valóban megtalálható a jelölés. Fontos megjegyezni, hogy míg az élelmiszeripari termékeken legfeljebb elvétve található GM tartalomra utaló jelölés, addig a takarmányok esetében például a háztáji takarmányboltokban is kapható olyan termék, amelyet a 'géntechnológiával módosított szervezetet tartalmaz' felirattal láttak el. Takarmányok esetében a jelölési kötelezettség betartását a takarmányfelügyelők munkája is segíti, akik gyakori ellenőrzéseket tartanak és laboratóriumi vizsgálatokat is végeztenek, amit a viszonylag nagy vizsgálati mintaszám is igazol.

A megkérdezések és a hatósági eredmények alapján megállapítható, hogy az élelmiszeripari és a takarmányipari termékek egyaránt érintettek a GMO-kérdéskörben. Az eredmények azt bizonyítják, hogy az élelmiszerek esetén egyre kevésbé élhetünk a szabad választáshoz való jogunkkal. A takarmányipari termékek esetében a végső hús/húskészítmény fogyasztónak tulajdonképpen nincs valós választási lehetősége, hiszen ezen termékeken (hús/húskészítmények) a jogszabályok szerint már nem kötelező annak a ténynek a jelölése, hogy az állatot GM takarmánnyal etették.